
การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการ ประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง*

ENHANCING STUDENTS' CREATIVITY AND INNOVATION IN FRUIT CARVING AND BANANA LEAF ART COMPETITIONS

ศักรินทร์ หงส์รัตนาวรกิจ¹ และ ดิเรก กริเทพ²

Sakarin Hongrattanavorakit¹ and Direk Kreetep²

¹มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

²Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Thailand

¹นักวิชาการอิสระ

²Independent Scholar

E-mail: sakkarin.ho@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิทยาปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง โดยการศึกษาเอกสาร การสังเกต และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักคือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ครูผู้ควบคุมการฝึกซ้อมจำนวน 10 คน การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลสามเ้า ผลการวิจัย พบว่าการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง ประกอบด้วย 1) แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ 2) วิธีการสร้างสรรค์และวางแผน 3) ปัญหาและการแก้ปัญหา 4) การบริหารเวลา 5) การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ 6) การให้กำลังใจและคำแนะนำของครู และ 7) การใช้นวัตกรรมใหม่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง

* Received 26 April 2025; Revised 27 May 2025; Accepted 28 May 2025

คำสำคัญ : ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม การประกวด แกะสลักผลไม้และงานใบตอง

Abstract

The research Enhancing students' creativity and innovation in fruit carving and banana leaf art competitions was a qualitative research using phenomenological method to study the enhance of creativity and innovation of students in fruit carving and banana leaf competitions. The research collected documents, observations, and in-depth interviews. The main informants were 10 high school students and teachers who supervised the training. content analysis was conducted, and the validity and reliability of data triangulation were thoroughly evaluated. The research results found that the enhance of creativity and innovation of students in fruit carving and banana leaf competitions consisted of 1) creative inspiration, 2) creative and planning methods, 3) problems and problem solving, 4) time management, 5) division of responsibilities, 6) encouragement and advice from teachers, and 7) the use of new innovations. Enhancing students' creativity and innovation in fruit carving and banana leaf art competitions.

Keywords: Creativity, Innovation, Competition, Fruit Carving and Banana Leaf Art

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพมุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ การแกะสลักผักและผลไม้ และงานใบตองเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่สืบทอดมากันช้านาน นับว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าและ

เอกลักษณ์ของชาติไทย ปัจจุบันมีการฟื้นฟูการแกะสลักผักและผลไม้และนำมาใช้อย่างแพร่หลายขึ้น และเห็นความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถนำงานแกะสลักผสมผสานกับงานใบตองให้กลายเป็นงานประณีตศิลป์ที่มีคุณค่า (เดือนนภา อุ่นอ่อน และอรรณพ พิกสังข์, 2563) ซึ่งในแต่ละปีมีการแข่งขันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการจัดการแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนมาอย่างต่อเนื่อง มุ่งหวังให้เยาวชนไทยสนใจและฝึกฝนทักษะฝีมือตนเองให้มีความเป็นเลิศและรอบรู้ในวิชาชีพที่ตนเองถนัดที่เป็นรากฐานสำคัญในการประกอบอาชีพในอนาคต จากงานวิจัยของ วินัฐดา แก้วโท วิภารัตน์ แสงจันทร์ และพงศธร มหาวิจิตร (2564) ศึกษาการพัฒนารายวิชาการงานอาชีพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามทฤษฎีโครงสร้างสติปัญญาของกิลฟอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา พบว่า การเลือกกิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ควรเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง การกำหนดภาระงานควรเปิดกว้างทางความคิด มีความอิสระหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ให้ได้มากที่สุด

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มทร. พระนคร จัดกิจกรรม Chotivet Open House 2025 มีกิจกรรมการแข่งขันทักษะวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือระดับประกาศนียบัตร (ปวช.) หัวข้อแกะสลักผลไม้พร้อมรับประทานในภาชนะใบตอง เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงศักยภาพของตนเองในการแข่งขันแกะสลักผลไม้ ผสมผสานงานใบตอง เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2567 ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ (2566) กล่าวว่า การแข่งขันการแกะสลักผักและผลไม้ กิจกรรมการแข่งขันทำให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ได้เรียนรู้การเตรียมวัสดุ ลวดลายการแกะสลัก การปฏิบัติงานอย่างถูกสุขลักษณะและการจัดตกแต่งนำเสนอผลงานการแกะสลักผักและผลไม้ รวมทั้งได้เรียนรู้จากผู้เข้าร่วมแข่งขันทีมอื่น ๆ อีก และงานวิจัยของ เบญญาพัชร วันทอง (2559) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาเยาวชนด้านทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก พบว่า รูปแบบของกิจกรรมเป็นกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการทำงานเป็นทีม ที่ต้องอาศัยการปรับตัว เปลี่ยนเทคนิค และปรับกลยุทธ์ ในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ตลอดระยะเวลาในการทำกิจกรรมเยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมต้องวางแผนการทำงานกับสถานการณ์ และปัญหาใหม่ ทำให้เกิดการปรับตัวต่อสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไป

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง

ด้วยทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เป็นการศึกษาที่มีแนวคิดจากรากฐานการศึกษาทางปรัชญาที่มีทัศนต่อประสบการณ์ของเจ้าของผู้ได้เผชิญต่อสถานการณ์นั้น ๆ ปรัชญาปรากฏการณ์วิทยาเป็นเครื่องมือในการศึกษาปรากฏการณ์และประสบการณ์ของมนุษย์ มุ่งทำความเข้าใจความหมายของปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ในชีวิตที่บุคคลได้ประสบ (Life world) (พระครูวินัยธร วุฒิชัย ชยวฑฺฒโน แม่ชีเนตรนภา สุทธิรัตน์ และพระมหาจักรพล เทพา, 2565) ผลการวิจัยนี้สามารถเป็นแนวทางพัฒนาทักษะส่งเสริมนวัตกรรมอนุรักษ์ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และสร้างแรงจูงใจและพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการประกวด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการศึกษาปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ลึกซึ้งของแต่ละบุคคล และความหมายที่ผู้ให้ข้อมูลมีต่อปรากฏการณ์วิทยาที่ศึกษา (อริญญา พลตเปลื้อง, 2556) ทำให้เข้าใจประสบการณ์ส่วนบุคคลอย่างสะท้อนความเป็นจริงของผู้เข้าร่วมมากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับการการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก การคัดเลือกใช้วิธีเจาะจง โดยพิจารณาผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีประสบการณ์ตรง คือ ผู้เข้าประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง ในงานกิจกรรม Chotivet Open House 2025 ปีการศึกษา 2567 โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ร่วมแข่งขัน และครูผู้ควบคุมการฝึกซ้อม ถือเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่เหมาะสมเพราะผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกและมุมมองที่หลากหลายซึ่งจำเป็นต่อ

การทำความเข้าใจปรากฏการณ์วิทยาได้อย่างครบถ้วน โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ซ้ำหลายครั้งจนกระทั่งถึงจุดอิ่มตัว จนข้อมูลซ้ำที่ให้ผลเช่นเดิม จำนวน 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่สำคัญที่สุดสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือตัวผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วนเพื่อศึกษาการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง ผู้วิจัยได้เตรียมตัวในส่วนของความรู้ ด้วยการศึกษเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง คือ เครื่องบันทึกภาพและบันทึกเสียง อุปกรณ์จดบันทึก แนวคำถามการสัมภาษณ์ปลายเปิด และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและค้นคว้าเนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่

4.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลบุคคลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) โดยผู้วิจัยได้จัดทำแนวคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลประเภทเอกสารต่าง ๆ โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานในการประกวดแข่งขันการแกะสลักผักผลไม้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ถอดการบันทึกเสียงจากเครื่องบันทึกเสียงออกมาในรูปแบบของชุดข้อความ เพื่อนำไปจัดกลุ่มความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้มาสู่กระบวนการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเริ่มต้นด้วยการลดทอนข้อมูล (Data Reduction) โดยจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังและสร้างข้อสรุปยืนยัน (Conclusion and Verification) ซึ่งผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ทราบความหลากหลายของข้อมูล ความสอดคล้อง และเชื่อมโยงกับแนวคิดหรือทฤษฎี (ณัฐวุฒิ สมบูรณ์ทวี และพิทักษ์ศิริวงศ์, 2560)

6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกันเพื่อยืนยันผลการวิจัย การตรวจสอบแบบสามเส้าคือ 1) การใช้แหล่งข้อมูลหลากหลาย 2) การใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลากหลาย 3) การตรวจสอบโดยนักวิจัยหลากหลายคน 4) การใช้ทฤษฎีหลากหลายชุด และ 5) การตรวจสอบการวิเคราะห์ซ้ำที่เกิดจากองค์ความรู้สำคัญ (ตระกูล จิตวัฒนากร, นันทนา ขวศิริกุลพล, นพพงศ์ เกิดเงิน และจำเนียร จวงตระกูล, 2567)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง และได้กำหนดขั้นตอนการลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสอบถามด้านประชากรศาสตร์ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผลวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลตามแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ดังนี้

1. แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์

1.1 ภาชนะใบตอง แนวคิดในการสร้างสรรค์ภาชนะจากใบตอง เป็นการนำใบตองมาประดิษฐ์เป็นภาชนะสำหรับใส่ผลไม้แกะสลักพร้อมรับประทาน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 10-15 นิ้ว การออกแบบที่เน้นประโยชน์และการใช้งานเป็นหลักแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์รูปทรงภาชนะที่ประดิษฐ์ ได้แก่ พานลักษณะเป็นภาชนะทรงกลม มีฐานรองยกสูง ตะลุ่มลักษณะเป็นภาชนะทรงสูงคล้ายพาน แต่มีขอบกว้างและฐานยกสูงเล็กน้อย เตียบลักษณะเป็นภาชนะทรงกลม มีขอบตั้งสูง แต่ไม่มีฐานรองสูงเหมือนพานหรือตะลุ่ม โต๊กลักษณะภาชนะทรงสูงที่มีลักษณะคล้ายโต๊ะเล็ก มีขาตั้งเตี้ย 4 ขา ฐานกว้าง พานขาสิ่งห์ ฐานของพานมีลวดลายคล้ายขาสิ่งห์ มีการেলাโครงสร้างภาชนะทั้งหมดจากโฟม

1.2 แกะสลักผลไม้สำหรับรับประทาน แนวคิดสร้างสรรค์ เป็นการคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยเพื่อรับประทาน ออกแบบให้มีความสวยงามน่ารับประทาน และยังสามารถ

เพิ่มคุณค่าให้กับผลไม้ โดยผลไม้ที่ใช้มีมากกว่า 5 ชนิด แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ได้แก่ ดอกไม้ ใบไม้ ลายไทย ลายฉลุ ลายเครือเถา และตัวสัตว์ มีดังนี้

ตารางที่ 1 ลวดลายการแกะสลักของผลไม้แต่ละชนิด

ผลไม้	ลวดลายการแกะสลัก
แตงโม	ดอกจามจุรี ดอกกุหลาบ ดอกลีลาวดี ภาชนะลายฉลุ
แคนตาลูป	ดอกจามจุรี ดอกลีลาวดี ดอกชบา ดอกกุหลาบ ใบไม้เซาะร่อง ภาชนะลายเครือเถา
ฝรั่ง	ดอกชบา สตรอว์เบอร์รี ใบไม้ฉลุ ใบไม้เซาะร่อง ภาชนะลายฉลุ
พุทธรักษา	ดอกบัว ใบไม้ฉลุ ใบไม้เซาะร่อง
มะม่วง	กล้วย ขนมหาดาราทอง ใบไม้ฉลุ ใบไม้เซาะร่อง ดอกพุดตาน
มันแกว	ตัวนก ดอกกุหลาบ ใบไม้เซาะร่อง ภาชนะ
สับปะรด	สับปะรดลูกเล็ก พัด
แอปเปิ้ล	ใบไม้ฉลุ ใบไม้เซาะร่อง ใบไม้ลายไทย

2. วิธีการสร้างสรรค์และวางแผนในการประกวด

2.1 กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ มีการระบุเป้าหมายของการเข้าร่วม เช่น เพื่อชนะการแข่งขัน สร้างเครือข่าย หรือเพื่อพัฒนาตัวเอง เป็นต้น

2.2 วิเคราะห์โจทย์ ศึกษาหัวข้อเกณฑ์ของการประกวดอย่างละเอียดเพื่อเข้าใจแนวทาง วัตถุประสงค์ของการประกวด การจัดส่งผลงาน และข้อห้ามต่างๆ ทำความเข้าใจเกณฑ์การตัดสินประกอบด้วย การเลือกใช้วัสดุอย่างเหมาะสม การประดิษฐ์ภาชนะใบตอง การแกะสลักพร้อมรับประทาน ความคิดสร้างสรรค์ ความเหมาะสมในการนำไปใช้ประโยชน์ ความสะอาดและการดูแลรักษาผลงาน เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานให้วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

2.3 วางแผนสร้างสรรค์ สมาชิกในทีมประกอบด้วย ครู นักเรียน บางครั้งอาจรวมถึงผู้บริหาร ระดมความคิดเพื่อหาความคิดการออกแบบและสร้างผลงานใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับเวลา ทรัพยากร และทักษะที่มี

2.4 การปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้เพื่อหลีกเลี่ยงการข้ามขั้นตอน หากพบปัญหา อาจขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญหรือเพื่อนร่วมทีม ซึ่งคำแนะนำเหล่านี้มาปรับ

ใช้จะช่วยให้การทำงานมีคุณภาพและเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นมีการตรวจสอบว่างานที่ทำนั้นสอดคล้องกับแผนหรือไม่

2.5 วิเคราะห์ผลลัพธ์หลังการแข่งขัน นำคำติชมจากกรรมการ มาปรับปรุง เพื่อการพัฒนาครั้งต่อไป ประเมินการปฏิบัติงานของทีม จุดแข็ง จุดอ่อนหรือสิ่งที่ยังต้องปรับปรุง เช่น ความผิดพลาด การประสานงาน ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นและสิ่งที่สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์นี้

3. ปัญหาและการแก้ปัญหาในการประกวดแกะสลักและงานใบตอง

3.1 ความพร้อมของผู้เข้าประกวด การฝึกฝนและประสบการณ์ของนักเรียนบางคน อาจไม่มีประสบการณ์หรือไม่ได้ฝึกฝนมาอย่างเพียงพอ ทำให้ผลงานขาดคุณภาพ ประกอบกับระยะเวลาในการเตรียมตัวประกวด เพราะใช้เวลาในการขออนุมัติโครงการ การเบิกจ่าย งบประมาณ การฝึกซ้อม ทำให้ระยะเวลาในการเตรียมตัวอาจไม่เพียงพอสำหรับการสร้างสรรค์ ผลงานที่ประณีต แนวทางแก้ไขด้วยการจัดกิจกรรมอบรม การเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ผู้เข้าประกวดได้เรียนรู้เทคนิคการแกะสลักและงานใบตอง จากครูและผู้เชี่ยวชาญ ส่งเสริมนักเรียน ศึกษาด้วยตนเองด้วยการให้พี่สอนน้อง การใช้สื่อการสอนวีดิทัศน์ โซเชียลมีเดีย เป็นต้น

3.2 ปัญหาการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ การเลือกใช้วัสดุในการประกวดต้องเลือก ใบตองคุณภาพเลือกผลไม้สด หลากหลายชนิดทั้งผลไม้ตามฤดูกาล เช่น ลำไย ฝรั่ง มะม่วง ชมพู ผลไม้ต่างประเทศ เช่น สตรอว์เบอร์รี เมล่อน แอปเปิ้ล เป็นต้น จึงให้การใช้งบประมาณ ในการซื้อที่สูง การเลือกผลไม้ที่มีคุณภาพดีอาจเป็นเรื่องยากผลไม้บางชนิดอาจดูดีภายนอกแต่ไม่สด ผลไม้บางชนิดสุกเร็วและมีอายุการเก็บรักษาสั้นกว่าชนิดอื่นๆ เช่น สตรอว์เบอร์รีสุกเร็วมาก และมีอายุการเก็บรักษาสั้น มะละกอมีเนื้อสัมผัสอ่อนและสุกง่าย แอปเปิ้ลเมื่อผ่าแล้วเกิดการ เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล ฝรั่งและชมพูเมื่อถูกผ่าแล้วมีการเปลี่ยนสีน้ำตาล เป็นต้น นอกจากนั้น ปัญหาการเลือกใช้อุปกรณ์ มีดแกะสลักต้องใช้ความระมัดระวังอาจทำให้เกิดการบาดเจ็บจาก มีด การเรียนรู้ทฤษฎีเหล่านี้จะช่วยให้สามารถเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ การเก็บรักษา ช่วยลด อุบัติเหตุหรือความเสี่ยงในการทำงาน

3.3 ปัญหาด้านการจัดงาน ข้อจำกัดด้านสถานที่จอดรถสถานที่รองรับพื้นที่จอดรถ เพื่อรับรองผู้เข้าแข่งขันไม่เพียงพอ เนื่องจากทีมเข้าแข่งขันจำนวนมาก สถานที่แข่งขันอยู่ใน

บริเวณวัดเทวราชกุญชรมีพื้นที่จำกัด ทางฝ่ายกิจการนักศึกษาดำเนินการจัดหาพื้นที่จอดรถเพื่อรับรองผู้เข้าแข่งขันในบริเวณใกล้เคียง ได้แก่ พื้นที่จอดศูนย์เทเวศร์ พื้นที่จอดหอสมุดแห่งชาติ พื้นที่จอดกรมศิลปากร

4. การบริหารเวลาในการประกวดแกะสลักและงานใบตอง การบริหารเวลาที่ดีเป็น การจัดสรรเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานการประกวด แกะสลักและงานใบตองโดยมีดำเนินการได้ดังนี้

4.1. การวางแผนล่วงหน้า ศึกษาเกณฑ์และข้อกำหนดการประกวดอย่างละเอียด เช่น หัวข้อเวลาการรับสมัคร เกณฑ์การตัดสิน กำหนดเป้าและวางแผนงานแต่ละขั้นตอน เช่น การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ การออกแบบ การคัดเลือกนักเรียน การแบ่งเวลาให้ชัดเจนในแต่ละ ขั้นตอน รวมถึงการขออนุมัติงบประมาณ ใช้จ่ายพาหนะในการเดินทาง

4.2. การเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ จัดเตรียมจัดซื้ออุปกรณ์และวัสดุ เช่น ไม้แกะสลัก ใบตอง ดอกไม้ หรือวัสดุตกแต่งอื่น ๆ ให้ครบถ้วนก่อนวันจริง ตรวจสอบคุณภาพของใบตองสี เขียวเข้ม ไร้ตรง ใบกว้างไม่ฉีกขาด ผลไม้สด ขนาด รูปทรงสมบูรณ์ เตรียมโครงสร้างภาชนะ ตามขนาดที่กำหนด

4.3. การทำงานร่วมกับทีม แบ่งหน้าที่ชัดเจนให้แต่ละคนรับผิดชอบงานที่ถนัด เช่น คนหนึ่งแกะสลัก อีกคนพับใบตอง ครูประสานงานและติดตามความคืบหน้าในแต่ละช่วง

4.4. การปรับตัวและแก้ปัญหา วางแผนสำรองเผื่อเวลาในกรณีที่เกิดข้อผิดพลาด เช่น ใบตองเสียหาย สีไม่สด หรือผลไม้ห่าม สุก ไม่สด

5. การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

5.1. ครู ผู้นำทีม ที่ปรึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบในการออกแบบรูปทรง ลวดลาย และการวางแผนการทำงานในทีม ครูสามารถสอน แนะนำนักเรียนให้เรียนรู้ทักษะ เทคนิคต่าง ๆ เช่น ในการเลือกวัสดุ การใช้เครื่องมือ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน การควบคุม เวลาและตรวจสอบขั้นตอนดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ และการตรวจสอบคุณภาพของผลงาน และให้คำแนะนำในการปรับปรุงงานต่าง ๆ แก่นักเรียน

5.2. นักเรียน มีหน้าที่รับผิดชอบการเตรียมวัสดุโดยช่วยครูในการจัดเตรียมวัสดุ เช่น ใบตอง ไม้แกะสลัก เครื่องมือ หรือ ล้างผลไม้ ที่จำเป็นสำหรับงานการประกวดแกะสลัก

ผลไม้และงานใบตอง การประดิษฐ์ผลงานนักเรียนรับผิดชอบในการดำเนินงานตามแผนที่ครูกำหนด เช่น การแกะสลัก การประดิษฐ์ภาชนะใบตองตามท่อนอกแบบให้เสร็จสมบูรณ์

5.3 การทำงานร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน การสื่อสารและประสานงาน ครูและนักเรียนมีการพูดคุยและประสานงานกันตลอดเวลา โดยครูจะช่วยดูแลให้คำแนะนำนักเรียน โดยนักเรียนปฏิบัติตามคำแนะนำของครูและมีการตรวจสอบงานเป็นระยะๆ ในแต่ละขั้นตอน เช่น การเย็บกระทง การประดิษฐ์ฝากรวย การแกะสลักภาชนะ เป็นต้น

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการจัดเตรียมผลงานการแกะสลักผลไม้พร้อมรับประทานในภาชนะใบตอง
ที่มา : คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มทร.พระนคร, 2567

6. การให้กำลังใจและคำแนะนำของครู เพื่อนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง

6.1 การให้กำลังใจและการให้คำแนะนำจากครู ครูสามารถยกย่องความพยายามด้วยการชื่นชมการทำงานของนักเรียน ซึ่งให้เห็นทักษะที่นักเรียนทำได้ดี ให้คำแนะนำที่มีกำลังใจและให้กำลังใจเมื่อเจออุปสรรค แนะนำวิธีการแก้ปัญหาถ้านักเรียนเจออุปสรรค และแนะนำให้พัฒนาผลงานขึ้นไป

6.2 การให้กำลังใจและคำแนะนำจากเพื่อน ด้วยการใช้คำพูดเชิงบวกเพื่อเพิ่มความมั่นใจให้กันและกันช่วยเหลือกันและกันเมื่อเพื่อนรู้สึกท้อหรือเหนื่อย สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายสามารถช่วยลดความเครียดการส่งเสริมความเป็นทีมแนะนำทักษะหรือเทคนิคที่ช่วยให้เพื่อนสามารถทำงานดีขึ้น

7. การใช้นวัตกรรมในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง

การนำเครื่องมือและอุปกรณ์มาใช้ ได้แก่ ปืนกาว ใช้สำหรับติดโดยทาขาวลงบนบริเวณที่ติดทำให้วัสดุยึดติดกันได้อย่างรวดเร็ว ง่ายต่อการใช้งานและไม่เลอะเทอะ การใช้งานกาวร้อน ใช้สำหรับติดงานดอกไม้และใบตองทำให้วัสดุยึดติดกันได้อย่างรวดเร็วและมีความแข็งแรง เครื่องตัดโฟม สามารถตัดโฟมได้ตามรูปทรงที่ต้องการสามารถตัดได้ทั้งตรงและโค้งและสะดวก รวดเร็วกว่าการตัดด้วยมีด พิมพ์กดผลไม้ สามารถสร้างลวดลายรูปแบบต่างๆ บนผลไม้ได้ง่ายและสะดวก เครื่องมือแกะสลักของอ่อน มีลักษณะคล้ายส้อมขนาดเล็กช่วยให้สามารถสร้างลวดลายหรือรูปทรงต่างๆ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการออกแบบ ช่วยในการวางแผน และออกแบบลวดลายหรือรูปแบบของงานแกะสลักอย่างละเอียด

ภาพที่ 3 ตัวอย่างผลงานการแกะสลักผลไม้พร้อมรับประทานในภาชนะใบตอง

ที่มา : คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มทร.พระนคร, 2567

อภิปรายผล

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตองสามารถสรุปผลและอภิปรายได้ดังนี้ 1) แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ 2) วิธีการสร้างสรรค์และวางแผน 3) ปัญหาและการแก้ปัญหา 4) การบริหารเวลา 5) การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ 6) การให้กำลังใจและคำแนะนำของครู และ 7) การใช้นวัตกรรมใหม่ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นกระตุ้นการเรียนรู้เป็นการสร้างประสบการณ์ที่มีความหมาย การมีส่วนร่วม และการใช้แรงจูงใจเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน การส่งเสริม นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาทักษะ ความรู้ และการเมื่อรวมทุกปัจจัยเหล่านี้เข้าด้วยกันจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการคิดและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น

อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของธนวัชร จริยะภูมิ และพัลลภ พิริยะสุรวงศ์ (2558) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 นั้นต้องจัดการเรียนการสอนด้วยการจัดกลุ่ม ระดมความคิด และร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานของผู้เรียน ทำให้ผลงานแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ที่ร่วมกันคิดของกลุ่มผู้เรียน จะทำให้ความคิดแปลกใหม่ ยืดหยุ่น และกว้างไกลกว่าการคิดคนเดียว

การประกวดแกะสลักและงานใบตองมีความสำคัญและประโยชน์ในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรม ศิลปะ หรือ ส่งเสริมผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ จากงานวิจัยของ Sermsri Songnearn, et al (2025) พบว่า ชาวไทยและชาวต่างชาติมีทัศนคติเห็นว่าการแกะสลักผลไม้และผักช่วยเพิ่มคุณค่าของอาหารไทยและสะท้อนถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักรินทร์ หงส์รัตนาวรกิจ (2566) กิจกรรมการแข่งขันทำให้เกิดทักษะความชำนาญฝึกความอดทน รู้จักความผิดหวัง และการได้เรียนรู้จากข้อผิดพลาดเพื่อพัฒนาตนเองในการก้าวสู่อาชีพช่างฝีมือแกะสลักผักและผลไม้ของไทยต่อไป และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธราพงษ์ การกระโทก กิตติชัย สุธาสิโนบล และวิไลลักษณ์ ลังกา (2566) กล่าวว่า องค์ประกอบของสมรรถนะด้านทักษะอาชีพและความเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบไปด้วย 3 ด้านได้แก่ 1) ด้านความรู้ (Knowledge aspect) 2) ด้านทักษะ (Skill aspect) 3) ด้านคุณลักษณะ (Relevant trait aspect) นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลนาถ ชินโคตร (2561) กล่าวว่า ประโยชน์ที่ได้จากการแข่งขัน คือ ความภาคภูมิใจและความเชื่อมั่นในประสบการณ์แสดงของนักศึกษา เป็นเกียรติประวัติที่ได้ใช้วิชาความรู้ใช้อย่างสร้างสรรค์และประสบความสำเร็จในระดับนานาชาติ และอาจมีส่วนช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย

จากการศึกษาการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตองต้องมีการผลิตซ้ำผ่านกิจกรรมการประกวดแกะสลักและงานใบตองเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนใน ผู้ที่เป็นตัวแทนการผลิตซ้ำของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมคือ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และนักเรียน มีผลกระทบเชิงบวกในหลายมิติ ทั้งการพัฒนาความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ นวัตกรรม และความรับผิดชอบ และประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง สร้างโอกาสในการศึกษาต่อสายอาชีพคหกรรมศาสตร์ และการประกอบอาชีพ

และยังสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้คนรุ่นใหม่ เห็นคุณค่าการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นประโยชน์ที่กว้างขวางในระดับชุมชนและประเทศชาติ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากผลงานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง โดยมีข้อค้นพบสำคัญดังนี้ การแข่งขันแกะสลักผลไม้และงานใบตองไม่เพียงส่งเสริมความสำเร็จในผลงานเฉพาะกิจกรรมเท่านั้น แต่ยังส่งผลดีอย่างรอบด้าน ได้แก่ ผลดีต่อนักเรียนสามารถพัฒนาทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ปลุกฝังทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นสามารถมีความรับผิดชอบ ความมีวินัย เผชิญและแก้ไขปัญหาได้ ผลดีต่อการเรียนรู้ บูรณาการความรู้สู่การปฏิบัติจริง พัฒนาทักษะการวางแผนและการคิดอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เน้นประสบการณ์ตรง และผลดีต่อเส้นทางอาชีพ สร้างทักษะวิชาชีพเฉพาะทาง นักเรียนสามารถต่อยอดทักษะไปสู่การรับงานจัดตกแต่งหรือเปิดธุรกิจเล็ก ๆ ได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง ประกอบด้วย 1. แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ 2. วิธีการสร้างสรรค์ และวางแผน 3. ปัญหาและการแก้ปัญหา 4. การบริหารเวลา 5. การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ 6. การให้กำลังใจและคำแนะนำ และ 7. การใช้นวัตกรรม

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนในการประกวดแกะสลักผลไม้และงานใบตอง เพื่อการพัฒนาทักษะชีวิต พัฒนากระบวนการคิด ทักษะอาชีพยกระดับความสามารถของผู้เรียนให้สามารถดำเนินชีวิตในอนาคตต่อไป และควรมีการประสานงานระหว่างสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชน เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์งานแกะสลักและงานใบตอง ระดับประเทศ และตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุน Soft Power ความเป็นไทย โดยการขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจด้วยวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดประโยชน์ และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมของชาติไทย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรควรเพิ่มแนวทางการวิจัย เช่น การใช้วิธีวิทยาที่หลากหลาย (เชิงคุณภาพและปริมาณ) หรือการเปรียบเทียบกับบริบทสากล เพื่อเพิ่มมิติความน่าสนใจและคุณค่าทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

- กุลนาถ ชินโคตร. (2561). การจัดการการแข่งขันนาฏศิลป์ไทยระดับนานาชาติ: รายการการแสดงพื้นบ้าน IDA China Shenzhen International Dance Festival 2017. *วารสารทางวิชาการของคณะศิลปกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 5(2), 140–149.
- ณัฐวุฒิ สมบูรณ์ทวี, และ พัทธ์ชัย ศิริวงศ์. (2560). เรื่องเล่าอัตชีวประวัติของความสำเร็จในการเป็นนวัตกรรมส่วนบุคคล. *วารสารวิจัยและพัฒนาวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(1), 149–160.
- ตระกูล จิตวัฒนากร, และคณะ. (2567). การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย: กลยุทธ์เพื่อสร้างความเชื่อถือได้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ. *วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม*, 18(3), 521–532.
- ชนะวัชร จริยะภูมิ, และ พัลลภ พิริยะสุรวงศ์. (2558). รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 7(3), 292–302.
- ธราพงษ์ การกระโทก, และคณะ. (2566). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะอาชีพและความเป็นผู้ประกอบการสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(12), 202–212.
- เบญญาพัชร วันทอง. (2559). ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาเยาวชนด้านทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารครูพิบูล*, 3(2), 76–85.
- พระครูวินัยธร วุฒิชัย ชยวฑฺฒโน, และคณะ. (2565). ปรากฏการณ์วิทยา. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการ แห่งแปซิฟิก*, 8(2), 320–325.

- วินัฐดา แก้วโท, และคณะ. (2564). การพัฒนารายวิชาการงานอาชีพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามทฤษฎีโครงสร้างสติปัญญาของกิลฟอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 8(2), 254–267.
- ศักรินทร์ หงส์รัตนาวรกิจ. (2566). การแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน: วิเคราะห์หลักเกณฑ์การแข่งขันแกะสลักผักและผลไม้. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 24(46), 42–55.
- อรัญญา ปลดเปลื้อง. (2556). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 23(2), 2–9.
- เดือนนภา อุ่นอ่อน, และ อรวรรณ พักสังข์. (2563). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานการงานอาชีพ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด.
- Songnearm, S., et al. (2025). Beyond the knife: Attitudes and learning in Thai fruit and vegetable carving. *International Journal of Innovative Research and Scientific Studies*, 8(1), 1688– 1701. Innovative Research Publishing.